

СУЧАСНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА З ПИТАНЬ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

І.В.Яценко, О.І.Яценко, Ю.К.Сахаров

Проблема формування здорового способу життя молоді через освіту порушувалась давно. Раніше освіта з питань здорового способу життя (ЗСЖ) в основному мала інформативний характер (Bedworth A., Bedworth B., 2001). Але вже в середині ХХ ст. з'являються аналітичні праці з проблем освіти ЗСЖ (Schneider R., 1958).

Сьогодні ця сфера освіти пов'язана із розвитком фундаментальних принципів, що базуються на результатах наукових досліджень з проблем формування і збереження здоров'я населення. Ці принципи започаткували сучасну філософію освітньої політики з питань ФЗСЖ. Уперше на урядовому рівні багатьох розвинутих країн було аргументовано доведено, що показники здоров'я населення не покращуються адекватно до щорічного збільшення фінансування медицини, зростання матеріально-технічних, наукових, кадрових та інших ресурсів. У зв'язку з цим було запропоновано новий підхід до поліпшення здоров'я громади через ФЗСЖ. З погляду державної політики такий підхід є набагато ефективнішим та економічно доцільнішим порівняно з нескінченними витратами на лікування наслідків нездорового способу життя. Найбільшу користь для держави, з огляду на майбутнє, очевидно, повинно принести ФЗСЖ молодого покоління. Відповідно до цього освіта у сфері здорового способу життя повинна стати тривалим процесом і що така освіта повинна бути обов'язковою, інтегрованою та планомірною.

Документи та рекомендації Ради Європи, Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) підтверджують попередній висновок і показують активізацію інтересу світової спільноти до пошуку дієвих шляхів формування у молоді мотивації до ЗСЖ.

ВООЗ ініціювала кампанію по збиранню і систематизації інформації щодо загрози здоров'ю населення і шляхи їх подолання. Отримані результати привернули увагу суспільства до означеної проблеми. Важливо відзначити, що

наслідком цього стало поширення державних освітніх програм, спрямованих на ознайомлення з певними ризиками для здоров'я та розвитком життєвих навичок щодо їх профілактики.

Комітетом міністрів країн - членів Ради Європи запропонувало декілька рекомендацій щодо впровадження курсу ЗСЖ в освітніх закладах. Важливим аспектом нової концепції з методологічного погляду є те, що молодь треба спонукати до дослідження їхніх особистих позицій і переконань, до з'ясування цінностей і аналізу різних кроків у процесі прийняття того чи іншого рішення. У центрі уваги має бути виховання відповідальності і досягнення розуміння студентами, як правильно обрати свій життєвий шлях.

Підсумок проведеної роботи зроблено в Оттавській Хартії (ВООЗ, 1986), положеннями якої керується світове товариство щодо діяльності з проблем здоров'я і ЗСЖ. У ній визначено п'ять напрямів щодо діяльності з ФЗСЖ:

- формування державної політики, сприятливої для здоров'я населення;
- створення сприятливого соціального та екологічного середовища;
- розвиток і активізація потенціалу громад (громадських організацій);
- розвиток персональних навичок;
- переорієнтація традиційної системи охорони здоров'я в напрямі пріоритету профілактики над лікуванням.

Згідно з цим документом освіта зі ЗСЖ - інтегральна частина політики просування здоров'я, покликана зменшити соціальні, економічні, довкільні нерівності.

Ще один вагомий крок було зроблено комітетом міністрів країн-членів Ради Європи, який розробив детальні рекомендації щодо впровадження курсів з охорони здоров'я в усі ланки освітніх закладів цих країн. Було визнано, що отримання знань з питань охорони здоров'я і здорового способу життя важливо для всіх вікових груп населення, але найважливіше воно для молоді, оскільки вона найлегше може адаптуватися до змін у способі життя і саме від неї залежить майбутнє будь-якої країни. Цим пояснюється пріоритетність, яку Рада

Європи утверджує за освітньою політикою щодо формування в молоді свідомої мотивації на здоровий спосіб життя.

Перед освітою зі ЗСЖ були поставлені такі завдання:

- підвищити рівень обізнаності серед громадян, фахівців із здорового способу життя і політиків (представників влади) щодо ролі соціально-економічних та довкільних чинників на стан здоров'я та нерівномірність поширення оздоровчих ресурсів;

- формувати здатність брати на себе відповідальність. Це включає застосування освіти зі ЗСЖ до надання знань та формування життєвих умінь для забезпечення здатності приймати рішення щодо власного здоров'я і здоров'я сім'ї та громади, у якій вони живуть.

Сьогодні, на думку міжнародних експертів, принесло нове бачення ролі освіти з основ здорового способу життя, в якому враховано її минуле, сучасне і майбутнє. Згідно з резолюцією ООН № 38/54 від 1997 р. здоров'я населення було визнане головним критерієм доцільності й ефективності всіх без винятку сфер господарської діяльності. Освіта зі ЗСЖ - серцевина руху "нове громадське здоров'я", яка полягає в професійній та громадській турботі про вплив тотального (соціального, економічного та фізичного) довкілля на здоров'я.

Комітет експертів Ради Європи щодо критеріїв запобіжної політики і просування здоров'я (Страсбург, 1998), який визначає промоцію здоров'я як просування добробуту та запобігання захворювань чи погіршення здоров'я і при цьому виділяє три типи заходів:

- освіту зі здорового способу життя;
- захист здоров'я;
- запобігання захворюванням.

Освіта покликана відігравати тут особливу роль завдяки своїй спроможності забезпечувати навчання як різних груп населення впродовж усього життя, так і фахівців різних галузей на усіх етапах їхньої професійної діяльності.

Для подолання нових загроз здоров'ю необхідні нові пріоритети діяльності з ФЗСЖ у ХХІ ст.:

- сприяння посиленню громадянської відповідальності тих, хто приймає рішення в державних структурах, недержавних громадських організаціях, приватних інституціях;

- консолідація та розширення партнерських відносин щодо діяльності з ФЗСЖ між різними галузями господарства, науки, культури на всіх рівнях державного управління й активності громадських організацій;

- підсилення спроможності індивідів і спільноти ефективно діяти в напрямі ФЗСЖ;

- створення ефективної інфраструктури ФЗСЖ. Нові реалії передбачають створення соціокультурного середовища для підтримки діяльності з ФЗСЖ. Таке середовище повинно створюватися на багатогалузевому превентивному підході.

Зміна пріоритетів у світовій політиці підтверджується ще одним міжнародним документом “Політика досягнення здоров'я для всіх у ХХІ ст.”, у якому зазначено, що всі держави - члени ВООЗ, у тому числі Україна, повинні здійснювати політику формування здорового способу життя населення, особливо молоді.

Наша країна не стоїть осторонь зазначених процесів. Підтвердженням цьому - прийнята у 2001 р. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ ст., у якій серед пріоритетів державної політики розвитку освіти визначено пропаганду через освіту здорового способу життя.